

Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti za period januar 2022 - jun 2022. godine

U cilju upoznavanja Vlade Crne Gore o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti, koji se finansiraju po osnovu međunarodnih kredita i iz Budžeta Crne Gore, Ministarstvo kapitalnih investicija je pripremio informaciju o realizaciji projekata:

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2),
2. Program energetske efikasnosti u javnim zgradama – druga faza (EPPB)
3. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama i
4. Program „Energetski efikasan dom“.

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2)

Vlada Crne Gore je dobila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za nastavak realizacije projekta Energetska efikasnost u Crnoj Gori, kroz fazu dva. U okviru prve faze projekta (MEEP 1), koja se završila u martu 2018. godine, energetski je unaprijeđeno 25 javnih objekata (9 obrazovnih i 16 zdravstvenih). Implementacija druge faze projekta (MEEP 2) je započela 1. septembra 2018. godine, a planirana je da traje do 31.12.2023. godine. Vrijednost budžeta projekta je 6 miliona eura. U okviru MEEP 2, planirane su sledeće aktivnosti:

- unapređenje energetske karakteristika 18 objekata zdravstvenog sistema,
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje nivoa komfora u zdravstvenim objektima, kroz praćenje potrošnje energenata i vode, i
- kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja, omogućiće da se nakon realizacije druge faze projekta, radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim objektima, finansiraju iz ušteda ostvarenih u adaptiranim zdravstvenim objektima.

U realizaciji MEEP 2 učestvuju Ministarstvo kapitalnih investicija i Ministarstvo zdravlja. Ministarstvo zdravlja je odgovorno za implementaciju mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, dok je Direktorat za energetiku i energetske efikasnosti Ministarstva kapitalnih investicija odgovoran za koordinaciju projekta i obezbjeđivanje podrške Ministarstvu zdravlja.

U periodu od januara 2022. godine do juna 2022. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Tokom marta meseca, od strane implementacione jedinice projekta (PIU) završeno je prikupljanje podataka o potrošnji energenata za 2021. godinu od objekata na kojima su radovi završeni u 2019. i 2020. godini. I to: Domovi zdravlja u Beranama, Rožajama, Plavu i Ulcinju i Opšta bolnica Bar. Za navedene objekte, urađen je i izvještaj o potrošnji energenata, i postignutim uštedama nakon adaptacije objekata u dijelu unapređenja mjera energetske efikasnosti, i isti je dostavljen Svjetskoj banci i Ministarstvu kapitalnih investicija na uvid;
- Objavljan je tender za izbor izvođača radova na objektima: Opšta bolnica Nikšić, Dom zdravlja Danilovgrad i Dom zdravlja Mojkovac. Rok za dostavljanje ponuda je 15.jun 2022.godine;
- U toku je evaluacija pristiglih ponuda za izbor izvođača radova na objektu Dom zdravlja Podgorica-Golubovci;
- U toku je evaluacija pristiglih ponuda za izbor izvođača radova na objektu Zdravstvene stanice Žabljak;
- Od strane ugovorenog Konsultanta za potrebe izrade tehničke dokumentacije i nadzora nad izvođenjem radova, u toku je izrada Tehničkog monitoringa nakon adaptacije, kao i uporedni monitoring PRIJE i NAKON adaptacije sa verifikacijom postignutih ušteda za objekte čiji su radovi završeni u 2021.godini, i to: Specijalna bolnica Risan, Specijalna bolnica Dobrota i Dom zdravlja Tivat;

- Implementaciona jedinica MEEP 2 započela je izradu Opisa posla za Konsultanta za izradu operativnog priručnika i drugih internih akata neophodnih za funkcionisanje usvojenog modela dugoročnog finansiranja projekata energetske efikasnosti [prikupljanje ušteda preko budžeta (za državne objekte) i revolving fond za energetska efikasnost sa primjenom ESCO modela za profitabilne projekte.

2. Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - druga faza (EPPB)

Program energetske efikasnosti u javnim zgradama (EPPB) realizovan je u dvije faze, po osnovu ugovora o kreditu i finansijskom doprinosu, potpisanim sa KfW bankom, u iznosu od 13,44 miliona + 22,274 miliona eura.

Prva faza je realizovana u periodu januar 2012. godine - decembar 2015. godine, u okviru koje je izvršena rekonstrukcija i adaptacija 20 osnovnih i srednjih škola i jednog studentskog doma, sa ciljem unapređenja energetske efikasnosti i poboljšanja uslova za boravak i rad korisnika.

Drugom fazom "Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama" bila je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Implementacija druge faze je započela u januaru 2015. godine.

Cilj programa bilo je unapređenje energetske karakteristika objekta, kako bi se obezbijedila potrošnja energije od najviše 150 kWh/m² za objekte na sjeveru, 125 kWh/m² za objekte u centralnoj zoni i 100 kWh/m² za objekte na jugu Crne Gore. Ciljna grupa programa su učenici, nastavno i ostalo osoblje u obrazovnim ustanovama, zaposleni u administrativnim objektima i korisnici i zaposleno osoblje u socijalnim ustanovama.

Osim navedenog, drugom fazom su obuhvaćene i aktivnosti na: uspostavljanju sistema energetskog menadžmenta u objektima koji su obuhvaćeni EPPB programom; uspostavljanju centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru; izradi nacionalnog inventara zgrada i nabavci softvera za proračun energetske karakteristika zgrada, kao i energetske preglede i sertifikovanje objekata nakon njihove rekonstrukcije.

Implementacija „Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama-faza II“ je završena krajem decembra 2021.godine.

Za implementaciju programa bilo je zaduženo Ministarstvo kapitalnih investicija, Direktorat za energetiku i energetska efikasnost, u saradnji sa ministarstvima nadležnim za oblast finansija, socijalnog staranja, prosvjete i sa Upravom za katastar i državnu imovinu.

U okviru druge faze programa izvršena rekonstrukcija i adaptacija 12 obrazovnih ustanova (1-Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ i 2-JPU „Irena Radović“ u Danilovgradu; 3-OŠ „Njegoš“ Cetinje; 4-OŠ „Bedri Elezaga“ Vladimir, Ulcinj; 5-OŠ „Milorad Musa Burzan“; 6- Srednje škole „inž. Marko Radević“, „Spasoje Raspopović“, „Vaso Aligrudić“; 7- OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“; 8-Gimnazija „Slobodan Škerović“, 9-Resursni centar „1.jun“ i 10-Resursni centar za djecu i mlade u Podgorici, 11- OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ i 12-SMŠ „Vuksan Djukić“ Mojkovac), jedne socijalne ustanove (JU Zavod „Komanski most“ u Podgorici) i jednog administrativnog objekta (zgrada državnih organa na Rimskom trgu u Podgorici). Takođe, izvršena je i izgradnja predškolske ustanove „Naša radost“ u Herceg Novom.

U aprilu 2019. godine, potpisan je ugovor za izradu softvera za proračun energetske karakteristika zgrada, nakon čega će biti omogućeno izdavanje energetske sertifikata za zgrade, što je i jedna od obaveza predviđena Zakonom o efikasnom korišćenju energije. Završena je i izrada nacionalnog inventara zgrada, koji služi kao osnova za određivanje pojedinih parametara koji su potrebni za razvoj pomenutog softvera. Trenutna verzija softvera je objavljena na stranici www.meec.me.

U avgustu 2020.godine, potpisan je ugovor o izvođenju radova na uspostavljanju centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru. Navedeni radovi biće implementirani u okviru projekta „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“.

Preliminarni rezultati programa energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB) pokazuju da su ciljevi programa ispunjeni. Ukupne uštede u energiji ostvarene na objektima iz faza I i II iznose 15.090.622 kWh, što predstavlja u prosjeku smanjenje u potrošnji energije od 59% u odnosu na period prije rekonstrukcije. Prosječna specifična potrošnja nakon rekonstrukcije iznosi 92 kWh/m² god, dok je specifična potrošnja prije rekonstrukcije iznosila 239kWh/m² god. Period povrata investicije je u prosjeku 18 godina, odnosno za 10,7 godina za 27 objekata, dok je za sedam objekata period povrata veći od 20 godina. Navedeno se odnosi na objekte bez centralnog sistema grijanja, objekte koji su koristili ugalj i sl. Smanjenje emisije CO₂ iznosi 6502 t/godišnje.

3. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (EIII)

Projekat pod nazivom „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama” se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanim sa KfW bankom, u decembru 2019.godine i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020.godine. Za potrebe implementacije projekta obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura i iz donacije Evropske unije (WBIF-Reep Plus) u iznosu od 4,7 miliona eura. Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura.

Cilj projekta je poboljšanje energetske efikasnosti u odabranim administrativnim zgradama, obrazovnim i socijalnim ustanovama, kao i pružanje podrške u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije, a koje su proizašle iz EU direktiva. Osim navedenog, smatra se da će postizanje cilja projekta doprinijeti smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte i postizanju planiranog nacionalno određenog doprinosa (INDC/PNOD). Takođe, očekuje se i pozitivan uticaj na upošljavanje domaćih građevinskih i konsultantskih firmi, što treba da doprinese održavanju kontinuiteta njihovih prihoda, kao i očuvanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta.

Za implementaciju programa zaduženo je Ministarstvo kapitalnih investicija, Direktorat za energetiku i energetske efikasnosti, u saradnji sa Ministarstvom finansija, Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za katastar i državnu imovinu.

U periodu od januara do juna 2022.godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Pripremljeni su Detaljni energetske pregledi za 8 objekata;
- Potpisan je ugovor sa Konsultantom na implementaciji projekta. Konsultant je počeo sa radom u februaru 2022.god;
- Objavljen je javni poziv za pretkvalifikaciju za odabir izvođača radova na rekonstrukciji i adaptaciji objekata iz klastera I (objekat H, Dom za stare „Grabovac“ u Risnu) i klaster III (JU Gimnazija „25.maj“ Tuzi, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić, JU Prva srednja stručna i Srednja stručna škola Nikšić);
- U toku je priprema tenderskog dokumenta za objekat iz klastera I (JU Dom starih „Grabovac“, Risan, objekat H);
- U toku je izrada tehničke dokumentacije za objekte iz klastera III (JU Gimnazija „25.maj“ Tuzi, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić i JU Prva srednja stručna i Srednja stručna škola Nikšić);
- Sproveden je tenderski postupak za odabir vršioca revizije tehničke dokumentacije, sa prijedlogom za potpisivanje ugovora;
- Završena je prva faze implementacije Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru, u toku su pripreme za realizaciju faze 2 (uspostavljanje sistema je planirano u tri faze);
- Završena je analiza podataka za konkurs za arhitektonsko rješenje za novu administrativnu zgradu, koja će biti izgrađena po standardu za zgrade nulte potrošnje. Postupak je obustavljen do definisanja korisnika i načina obezbjeđenja nedostajućih sredstava;
- Završen je prvi ciklus obuke predavača za obuku za korišćenje softvera za proračun energetskih karakteristika zgrada.

4. Energetski efikasan dom

U decembru 2021. godine, Ministarstvo kapitalnih investicija je finalizovalo realizaciju četvrte faze programa „Energetski efikasan dom“. Tokom realizacije ove faze programa, partnerske banke su odobrile 136 beskamatnih kredita za građane za implementaciju mjera energetske efikasnosti. Ukupan iznos kamata i naknada koji je pokriven iz Budžeta Crne Gore za implementaciju mjera energetske efikasnosti u 136 domaćinstava je 73868,36 eura. Imajući u vidu uspješnu realizaciju u prethodnom periodu i ostvarene rezultate, Ministarstvo kapitalnih investicija je u 2022. godini počelo sa pripremnim aktivnostima u cilju realizacije nove faze programa.

S tim u vezi, Ministarstvo kapitalnih investicija je 22.3.2022. godine objavilo Javni poziv svim komercijalnim bankama u Crnoj Gori za dostavljanje pisma zainteresovanosti u okviru programa. Rok za dostavljanje ponuda bio je 13.04.2022. godine. Pored toga, 7.4.2022. godine objavljen je Javni poziv svim kompanijama u Crnoj Gori za dostavljanje ponuda prema zahtjevima tenderske dokumentacije, a u cilju izbora kvalifikovanih izvođača radova. Rok za dostavljanje ponuda bio je 29.4.2022. godine. Izbor partnerskih banaka i kvalifikovanih izvođača radova je uspješno priveden kraju, a po okončanju procedura potpisivanja Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i komercijalnih banaka i Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i kvalifikovanih izvođača radova, steći će svi uslovi za početak realizacije nove faze programa „Energetski efikasan dom“, a na zadovoljstvo svih uključenih strana.

Program podrazumijeva atraktivan i održivi finansijski mehanizam u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima. Za realizaciju ove faze programa, obezbijedena su sredstva iz budžeta Crne Gore u iznosu od 300.000 € za subvencionisanje kamata i naknada za obradu kredita za domaćinstva u Crnoj Gori za sljedeće mjere energetske efikasnosti:

- isporuka i ugradnja sistema za grijanje na moderne oblike biomase,
- isporuka i ugradnja visokoefikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta,
- isporuka i ugradnja split i multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta,
- isporuka i ugradnja termoizolacije na fasadi stambenog objekta,
- isporuka i ugradnja energetski efikasne fasadne stolarije.

U okviru Programa, građani će biti u prilici da apliciraju za beskamatne kredite do maksimalnog iznosa do 10.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina, za sprovođenje prethodno navedenih mjera energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima.

Dosadašnje iskustvo u implementaciji sličnih podsticajnih projekata koji su bili namijenjeni domaćinstvima, a u okviru kojih je 1732 domaćinstva u Crnoj Gori primijenilo mjere energetske efikasnosti, od čega 657 domaćinstava u okviru prethodne četiri faze programa „Energetski efikasan dom“, pokazuju da se svijest građana o efektima primjene mjera energetske efikasnosti u značajnoj mjeri povećava. Građani postaju svjesniji da primjenom mjera energetske efikasnosti predviđenih programom „Energetski efikasan dom“, upotrebom energetski efikasnih tehnologija, koji su pritom i ekološki prihvatljivije, mogu da u značajnoj mjeri povećaju komfor i daju značajan doprinos smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte.